

1.7. ОБРАЗНО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИКРАС І ДОПОВНЕНЬ В «СИСТЕМІ КОСТЮМ»

ВИННИЧУК М.С., КОЛОСНІЧЕНКО М.В.

Київський національний університет технологій і дизайну
m.vynnychuk@ukr.net

Анотація. *Роботу присвячено проблематиці визначення чинників, які впливають на вибір прикрас та доповнень в костюмі. В рамках системного підходу до процесу художнього проектування, заснованого на принципах гармонійного формоутворення аксесуарів і прикрас у «системі костюм» представлено класифікацію аксесуарів за призначенням та їх співвіднесення з елементами системи «костюм»; елементи композиційного формоутворення та засоби композиційного узгодження прикрас і доповнень в «системі костюм»; виділені основні фактори, що впливають на сприйняття гармонійного образу в цілому та його частин.*

Ключові слова: *ювелірні вироби, аксесуари, художньо-композиційні ознаки, стильова єдність, засоби композиційного узгодження, гармонійний образ.*

Вступ. Аксесуари та ювелірні вироби є невід’ємними складовими «системи костюм». Їх застосування створює образ, активно впливає на імідж людини. Протягом останніх століть вони навіперемінно являють собою основний акцент в костюмі або нівелюються модними тенденціями залежно від історичного періоду. У найближчі десятиріччя ці зміни відбуваються у пришвидшеному темпі – з одного боку все більш акцентують доцільність застосування ювелірних виробів та витончених аксесуарів, з іншого – активне використання з так званим «мережєвим» одягом брендів mass-market, що визначає актуальність системних досліджень обраної проблематики.

Гармонійне використання прикрас і доповнень надає можливість універсальному відображенню образу носія, що пов’язано з можливістю стильового перетворення. Кілька доповнень можуть змінити призначення одягу і дати можливість використовувати його в декількох варіантах: перетворити, наприклад, романтичний стиль в екстравагантний, а діловий костюм зробити вечірнім. Характерною ознакою сучасного дизайну є концептуальне різноманіття виробів внаслідок різних систем цінностей, традицій, етнічних особливостей тощо і, як результат, естетичних потреб різних соціальних груп. Розширенню та оновленню асортименту сучасних художньо-естетичних виробів, досягненню образної виразності костюму сприяє вивчення еволюції форми, кольорових поєднань, художньо-композиційних ознак, структури декору виробів, зокрема аксесуарів та прикрас. Декоративне оздоблення з урахуванням сучасних технологій та матеріалів суттєво змінює властивості всього костюма, і, таким чином, впливає на формування образу, орієнтуючись на потреби споживача.

Постановка завдання. Окремий розвиток принципів розробки ювелірних виробів та окремих принципів дизайну-проекування аксесуарів в «системі костюм» не означає, що ці два напрямки гармонійно поєднані. Аналіз літературних джерел, присвячених проблематиці гармонізації аксесуарів та ювелірних виробів з костюмом показав відсутність досліджень, проведених з точки зору теорії художнього проектування. Існуючі матеріали обмежуються інформацією історичного і етнографічного характеру. Дослідженням використання геометричних принципів в галузі художнього формоутворення займався М.І. Яковлев [1], історіографічний аналіз трансформативного формоутворення та моделювання костюма виконано в роботах М.В. Колосніченко [2], проблемами тектонічного формоутворення одягу, об'єктів архітектури та промислових виробів присвячено праці Ю.Г. Божка [3], І.Т. Волкотрубца [4], Г.Б. Мінервіна [5], К.Л. Пашкевич [6], але залишається не дослідженою проблема науково обґрунтованого застосування засобів технічної естетики в дизайні аксесуарів та ювелірних виробів. Тому необхідним є створення наукової бази для виявлення можливостей гармонійного формоутворення ювелірних виробів та аксесуарів в «системі костюм», що передбачає використання системного підходу. Є низка наукових робіт [7, 8], автори яких розглядають питання взаємодії елементів костюма. Предметами дослідження в них є одяг, взуття та головні убори, але мало вивченим залишається питання про роль аксесуарів та ювелірних виробів в «системі костюм», де однією з важливих задач є визначення чинників, які впливають на вибір прикрас та доповнень в костюмі, що є завданням даного дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення. Шлях від обраного образу майбутнього виробу до його виготовлення повинен проходити через складну систему синтезу інформації. Визначаються характерні особливості способу використання тих чи інших аксесуарів та прикрас, що передбачає дослідження костюма, а також особливостей фігури споживача, типу зовнішності. У результаті виникає потреба у системному підході до процесу художнього проектування, що заснований на принципах гармонійного формоутворення аксесуарів і прикрас у «системі костюм». Отже, основна увага має бути сфокусована на сполученні, кореляції аксесуарів, прикрас і костюму в цілому.

Дослідники постійно у пошуку вирішення проблеми гармонії. Поняття краси і гармонії схожі за змістом, але гармонія є явищем об'єктивним і закономірним, висловлює відповідність речі, проявляє в свідомості сенс співвідношення, є показником «вічності», інваріантного в речах, а краса є лише суб'єктивним забарвленням [9]. При визначенні закономірностей гармонії розуміють і використовують різні підходи: розглядають явища в природі і суспільстві, визначають якісний і кількісний аналіз творів мистецтва. Дослідження в основному проводяться на прикладах класичних об'єктів мистецтва, архітектури або людського тіла. Але існують роботи [10-13], в яких детально аналізується гармонізація в костюмі за допомогою засобів композиції.

Костюм набуває суспільно вагомої ролі, а його композиція сприймається як ідеальна, характеризуючи певний сенс, якщо дизайнер використав усі засоби створення та об'єднання усіх складових, досягнення їх гармонійної цілісності і досягнення поставленої ідеї. Нами поставлено завдання впорядкувати схеми зіставлення і об'єднання аксесуарів, ювелірних виробів і костюма. Художня гармонізація елементів костюма – це порядок прийомів підпорядкування, виявлення загальної логіки їх розвитку, за допомогою якої досягається естетична довершеність в обраному стилі.

Для вирішення поставленого завдання, в першу чергу наголосимо, що гармонізація «системи костюм» проходить певний розвиток. Гармонійне поєднання відбувається за законами композиції та відомими принципами гармонізації систем. Навіть при невідповідному поєднанні об'ємів і елементів система продовжує своє гармонійне функціонування. І навпаки, невідповідне поєднання прикрас та доповнень з костюмом в зоровому сприйнятті унеможлиблює розуміння закономірностей створення задуманого образу, що свідчить про порушення гармонійної відповідності, відсутність гармонії. Розглянемо це.

Відомо, що костюм передбачає наявність певної системи, до основних елементів якої належать одяг, взуття, аксесуари, зачіска і макіяж. Зазначимо, що у моді аксесуари дуже важлива складова частина образу, стилю одягу. Аксесуари змінюються разом із модою (аксесуар (франц. *accessoire*, лат. *accessorius* – додатковий) доповнення до костюму, який надає йому закінчений вигляд) [2]. Отже, за призначенням виділимо функціональні, функціонально-декоративні та декоративні аксесуари (рис.1).

До функціональних віднесемо головні убори, шалі, хустки, шарфи тощо; до функціонально-декоративних – краватки, хустки, пояси, ремені, сумки, парасольки тощо; декоративні аксесуари – це прикраси та ювелірні вироби, які можуть бути, як функціональними, так і декоративними: сережки, намисто, браслети, шпильки, запонки тощо.

Всередині форми костюма завжди існує тенденція до єдності, виражена в гармонії його елементів, їх рівноваженості по ряду ознак. Гармонійне поєднання аксесуарів та ювелірних виробів в «системі костюм» викликає враження доведеного образу. Процес просторової організації деталей виробу, засоби та методи якого об'єднують людину з костюмом має назву композиційного формоутворення. До елементів композиційного формоутворення належать пропорційність, ритмічний ряд (інтервали ритму і метра, кількість елементів), масштабність (фізичні розміри і їх сприйняття); рівноваженість елементів (симетрія, асиметрія); тектонічність (художнє вираження через взаємодію і гармонійне поєднання матеріалу та конструкції). Композиційними елементами костюма є всі його складові: форма одягу, матеріал і його властивості, колір, конструктивні і декоративні лінії одягу, аксесуари та доповнення: головні убори, взуття, прикраси, які також визначають

основну форму костюма. В першу чергу людиною сприймається загальна форма одягу, потім – колір, складові елементи форми і, в останню чергу – деталі.

Рис. 1. Елементний склад «системи костюм»

Потребує вирішення завдання знаходжень зв'язків та співвідношень між елементами в «системі костюм», які б виявляли і найбільш повно сприяли вираженню естетичного та функціонального змісту костюму в цілому. Для вирішення цього питання нами була створена класифікація засобів композиційного узгодження прикрас і доповнень в «системі костюм». Функціональне призначення костюму, правильне пропорціонування його частин, гармонійно підібрані аксесуари та прикраси, конфекціонування матеріалів та інші чинники мають бути досконало поєднані, виражаючи основну ідею та функціональне призначення костюму. Будь-яка композиція повинна мати такі властивості як виразність, цілісність, стильова єдність, гармонійність (рис. 2).

Цілісність форми костюма відображає логіку і органічність зв'язку конструктивних рішень з його композиційним втіленням, вона пов'язана з іншою важливою властивістю композиції – підпорядкованістю, заснованою на дотриманні закономірностей підпорядкування елементів та доповнень в костюмі. Надмірне переваження елементів композиції погіршує зорове сприйняття форми костюму, отже основною умовою цілісності композиції є органічність поєднання форми та її елементів.

Засобами художньої виразності в костюмі є колір, фактура, текстура матеріалів, лінії, геометричний вид форми. Костюм та доповнення є засобами, що мають певну художню виразність, здатну відображати, підкреслювати або маскувати особливості фігури, з його допомогою можна досягти максимальної гармонізації індивідуального образу споживача відповідно до естетичного ідеалу певного проміжку часу.

Рис. 2. Класифікація засобів композиційного узгодження прикрас і доповнень в «системі костюм»

Стильова єдність досягається через спільність образної системи, стилеутворюючих елементів, засобів художньої виразності, творчих прийомів, характерних для відповідного стилю [14]. Розглядаючи структуру поняття «стиль», як відомо, виділяють: великі художні стилі, стилістичні напрямки другої половини ХХ століття, авторські стилі. Підставами для класифікації стильових напрямків другої половини ХХ століття служить безліч різних характеристик, наприклад: часовий період; відповідність історичним епохам; призначення костюма;

сучасність; вплив культур стародавніх цивілізацій; регіональний вплив; соціоментальність тощо [15].

Серед засобів гармонізації «системи костюм» нами були виділені: пластичність, масштабність, композиційна супідрядність, композиційна рівновага, ритмічність, супідрядність, симетричність елементів форми (рис. 2).

Пластичність або пластична спряженість характеризується органічністю переходів і зв'язків об'ємів костюма, прикрас і доповнень. Зазначимо, що складові елементи в костюмі (одяг, взуття, головний убір, аксесуари, прикраси) мають такі види форм: форми, що визначають основу (ліф, спідниця, рукав тощо); форми, необхідні для зовнішнього доповнення: коміри, пати, кишені, клапани в костюмі, прикраси, головні убори, хустки, рукавички, ремені тощо. Форми першого виду є головними, форми другого виду – декоративно-костюмними. Відмінність форм другого виду у тому, що вони не можуть функціонувати самостійно, без участі головних форм і повинні їм підпорядковуватись. Розглянемо варіанти костюму ХХ століття та сучасного костюму, які характеризуються пластичною узгодженістю його складових з ювелірними прикрасами та аксесуарами (рис. 3). Пластичне вирішення основних ліній костюма відбивається в лініях ювелірних прикрас та аксесуарів певного періоду, а саме, наприклад, для костюму ар-деко, характерним є прямиий силует суконь, видовжені сережки та сотуари, капелюшки без крис.

Дуже важливою в композиційному пропорціонуванні образу людини є масштабність, тобто співвідношення форми костюма, прикрас і доповнень з формою тіла людини та навколишнім середовищем. Правильно знайдений масштаб костюма та доповнень у ньому забезпечує естетичність композиції та експлуатаційний комфорт.

До композиційних засобів гармонізації костюма відносимо також пропорційні співвідношення – відповідність елементів, єдність частин і цілого, сумірність елементів композиції між собою та з фігурою людини [16]. Для створення гармонійної структури композиції форми потрібно виявити характер усіх елементів костюму та його доповнень, тобто домогтись їх взаємозв'язку та взаємодії. На перших етапах художнього проектування визначається питання пропорційності, коли визначається структура і встановлюються співвідношення між складовими костюма. У сучасній літературі поняття пропорції вживається у двох основних значеннях. Перше – найбільш близьке до позначення пропорційності – означає співвідношення основних параметрів форми (довжина, ширина, висота). Пропорція в даному випадку характеризує об'єкт як ціле, становить основу його образу. Пропорційність як метод кількісного узгодження частин і цілого має в своїй основі геометричну або числову закономірність, яка сприяє досягненню естетичної цілісності, гармонійності форми об'єкта за рахунок об'єднання її розмірів в будь-яку систему. Пропорції діляться на: прості (засновані на раціональних числах) і складні (засновані на ірраціональних числах). Прості

пропорційні співвідношення виражаються дробовим числом, де чисельник і знаменник – це цілі числа від 1 до 8. Наприклад, в ювелірних виробках, розмір основного центрального дорогоцінного каменю та допоміжного оздоблення у вигляді каменів або каста з металу $2/3$, $2/5$, $1/4$ (рис. 4), у костюмі, наприклад, рукав $7/8$, жакет $2/3$, спідниця $1/2$ тощо. До простих пропорційних співвідношень також належить так званий єгипетський трикутник з відношенням сторін $3:4:5$ [11, 18].

До складних пропорційних співвідношень можна віднести відомі три класичні канони пропорційності: індо-тибетський, єгипетський, європейський. Їх використання надає змогу створювати дизайн-об'єкти більш динамічних форм, виробити певних стилевих напрямків або ж такі, що відповідають модним тенденціям. Індо-тибетський канон встановив численні модульні співвідношення між окремими величинами, зіставляючи їх з фалангами пальців. На основі геометричних співвідношень створювалися ідеальні, з точки зору давніх індусів, фігури божества. На перетинах канонічних ліній розміщувалися життєво важливі центри. Єгипетський канон (числа Фібоначі) передбачав інші співвідношення частин костюма, більш близькі до європейських пропорцій (рис. 5). Модульна сітка являла собою складно упорядковану систему трикутників. Європейський (золотий перетин) канон заснований на гармонії людського тіла та живої природи. Канони можна охарактеризувати відповідними числами: індо-тибетський – $e = 2,718$; єгипетський – $\phi = 1,618$ та європейський $\pi = 3,142$ [11, 18].

Пропорційність досить сильний, але не єдиний засіб гармонізації форми і тому одна досконалість пропорцій ще не є гарантом досягнення естетично цілісної і гармонійної системи.

Дослідимо також засіб узгодження різноманітних елементів єдності форми – ритм. Як відомо, ритм – закономірне чергування будь-яких елементів, відбувається з виразною послідовністю, частотою в часі і просторі, він служить для вираження впорядкованості, динаміки і краси, має високу силу емоційного впливу. Ознакою ритму є повторюваність елементів форми і інтервалів між ними на площині або в просторі. Ритмічні повтори одного і того ж елемента форми можуть бути рівномірними або нерівномірними (наростають або зменшуються). Існує повторюваність двох типів: проста (статична, або метрична) і складна (динамічна). Чергування рівних за величиною елементів виражає рівномірні рухи, у цьому русі деякі елементи виділяються зоровим «наголосом» – акцентом.

Ритмічність найвищого порядку в костюмі проявляється в прагненні до організованості, стилістичній єдності і цілісності не тільки між формами, елементами декору одягу, але і при їх взаємодії з аксесуарами та ювелірними виробами [19]. В аксесуарах і костюмі виникнення ритмічної структури часто визначається виразом природної доцільності конструктивних особливостей.

а

б

Рис. 3. Пластична спряженість:
а – в костюмі ар-деко; б – в сучасному костюмі (Giambattista Valli haute couture primavera-verano 2013)

Рис. 4. Приклади простих пропорційних співвідношень в ювелірних виробках

Рис. 5. Приклади складних пропорційних співвідношень в ювелірних виробках

Крім цього, ритм може відповідати характеру декоративних елементів форм. Елементами ритму в одязі можуть бути шви, рельєфи, складки, розміщення гудзиків, кишень тощо; в аксесуарах – членування, колір, матова та глянцева поверхня матеріалу; в ювелірних виробках – закріплення дорогоцінних каменів у кастах, колір емалі, колір металу, прозорість каменів, членування тощо (рис. 6).

Ритмічна побудова форми костюма визначається його конструктивною основою, котра в свою чергу залежить від будови фігури людини. Метричний порядок як закономірність може розвиватися нескінченно, але в художній композиції, де цілісність є невід'ємним атрибутом, повторність повинна мати певні межі, тобто ряд повинен володіти обмеженою протяжністю, мати початок і кінець. Надмірна повторюваність елементів може негативно впливати на сприйняття образу і викликати неприємні емоції. Нами визначено, що композиційна ритміка в аксесуарах та прикрасах повинна починатися з встановлення ритмічного порядку головних форм, якими є щонайменше три величини – голова (головний убір, комір, капюшон; сережки, шпильки, гребні тощо), корпус (шарф, хустка, пояс; намисто, підвіски, ланцюжки, броші), руки (рукава, рукавички; браслети, каблучки). Загальний ритмічний лад великих форм доповнюється ритмом дрібних деталей.

Проведено дослідження гармонізації елементів «системи костюм» за контрастом, нюансом і тотожністю, які можна назвати кількісно-якісними категоріями, так як вони виражають складний процес накопичення кількісних змін у відмінності характеристик форми і переходу їх у нову якість. Вони присутні в будь-якій художній системі, однак помітно проявляються в тому випадку, якщо якийсь з них переважає і набуває роль ведучого відношення (рис. 7).

Контрастні поєднання в костюмі мають велике значення, так як вони направлені на загострення сприйняття форми, видимі і викликають відповідну реакцію [16]. Контрастно виражені елементи системи привертають увагу в тій мірі, в якій вони контрастні по відношенню до сусідніх елементів. Ця закономірність дозволяє забезпечити впорядкованість, гармонійність (співмірність, врівноваженість) системи. Контраст у «системі костюм» може виражатися у формах, розмірах, пластичі та спрямованості форм, матеріалах, фактурах, декоративному наповненні та кольорових вирішеннях. При контрасті розмірів «в системі костюм» можуть зустрічатись, наприклад, капелюхи великого об'єму при відносно невеликому об'ємі одягу (рис. 6), або ж навпаки, невеликі за об'ємністю прикраси та великої об'ємності одяг тощо. Досить часто використовується також контраст кольорів (наприклад, чорне пальто та червона сумка і рукавички), оскільки контрастні кольорові відношення дають можливість виділити найбільш акцентовані елементи. При вмілому використанні контраст може зіграти вирішальну роль в досягненні гармонійної взаємодії доповнень в костюмі.

Рис. 6. Ритмічна і метрична узгодженість прикрас, аксесуарів в «системі костюму»

Рис. 7. Контраст, нюанс, тотожність в гармонізації прикрас, аксесуарів і костюму

Рис. 8. Приклади симетрії (Dolce & Gabbana весна-літо 2013) та асиметрії в костюмі

Прояв нюансних відношень у композиційній гармонізації «системи костюм» використовує незначні відмінності характеристик з елементами подібності і найбільш часто проявляється в пропорціях, колірних і тональних співвідношеннях, декорі, пластиці. Нюанс виражається малопомітною зміною в формі елементів костюма, їх фактурою і колірній гамі, створює більш цікаві зв'язки між елементами костюма. Костюм, колірна гамма якого побудована на нюансах, поєднанні відтінків, виглядає складніше, вишуканіше, ніж однотонний [17].

Якщо в костюмі є повна подібність елементів за розмірами, формою й конструктивними лініями, кольором тощо, то в цьому випадку мова йде про тотожність (подібність). Тотожні за формою і розміром деталі служили основою для створення народних костюмів, їх оздоблення (наприклад, вишивкою) і прикрас. Використання тотожності, наприклад, у ювелірних виробках можна зустріти у ланцюжках з однаковими ланками, або у намисті із однакових за розміром перлин, каблучок із однаковими вставками з дорогоцінного каміння тощо. Також принцип тотожності у костюмі може використовувати, наприклад, декоративну деталь – ланцюжок, який може бути і ручкою в сумці, і браслетом, і оздобленням на клапанах кишень. На принципі тотожності засновано побудову метричних і деяких ритмічних рядів. Принцип тотожності покладено в основу модульних систем. Хоча цей принцип має деякі обмеження: тотожні співвідношення здатні передавати лише масовість, множину, тому дизайн-об'єкти, побудовані на основі повторюваних елементів, як правило, містять доповнення, які відрізняються від основної закономірності.

Ще одним засобом гармонізації композиційної форми, який було досліджено, є симетрія та асиметрія (симетрія (грец. «symmetria» – співрозмірність) рівне розташування елементів відносно точки, осі або площини) [7, 20]. У найширшому розумінні поняття «симетрія» тісно змикається з поняттям закономірності як такої, так як характеризує збереження, сталість певних властивостей образу щодо будь-яких змін. Прикладом використання симетричних доповнень та прикрас в костюмі можуть бути пара сережок, пара рукавичок тощо. Елементами симетрії є допоміжні геометричні елементи (точки, лінії, площини), за допомогою яких здійснюється симетричні перетворення, наприклад, в костюмі – застібки, членування, виріз горловини, в ювелірних виробках – членування, розміщення дорогоцінних каменів тощо. Існує дзеркальна, осьова (симетрія обертання), гвинтова симетрія. Розглянуто асиметрію як противагу симетрії, яка може застосовуватись в костюмі для створення оригінальних образів, що підкреслюють особистість споживача. Приклади симетрії й асиметрії в костюмі представлені на рис. 8.

Як відомо, колір – це один з головних компонентів декоративного образу. Кольорові гармонійні ряди можна розділити на контрастні, в яких колір протиставляють один одному, і нюансні. Нюансні – гармонійні

колірні зв'язки, які мають незначні відмінності по колірному тону, насиченості і світлоті. У тектонічних побудовах форм часто використовується явище одночасного контрасту кольорів [20].

Питаннями гармонійних поєднань в композиції займалися Іттен, Р.Адамс, Брюкке, М.Шеврель, А.Менсел, В.М. Шугаєв та багато інших науковців [20]. Колірна гармонія – певне поєднання кольорів з урахуванням усіх їх основних характеристик, таких як колірний тон, світлота, насиченість, форма, розмір, що займають ці кольори на площині, їх взаємне розташування в просторі, яке призводить до колірної єдності і найбільш сприятливо естетично впливає на людину. Гармонійні поєднання можуть давати й ахроматичні кольори, які мають тільки світлові відмінності і поєднуються, як правило, в двох, трьох кольорах. Колірним контрастом, як відомо, називається така зміна кольору, що відбувається внаслідок сусідства його з іншими кольорами. Існують різні теорії гармонійних поєднань кольорів, які використовують при пошуку колористичного вирішення композиції. За В.М. Шугаєвим існує чотири групи колірних гармоній (рис. 9, 10):

- нейтральних щодо спорідненості і контрасту кольорів;
- гармонія родинних кольорів;
- гармонія родинно-контрастних кольорів;
- гармонія контрастних і контрастно-додаткових кольорів.

Відомо також, що колір здатний викликати різні емоційні і фізіологічні реакції. Тому психофізіологічний вплив кольору на людину є дуже важливим. Що стосується ролі кольору як засобу композиції в дизайні, його значення в гармонізації форми вивчено ще недостатньо.

Розробляючи колірне рішення складної «системи костюм», дизайнери часто інтуїтивно підходять до цього питання, не знаходячи надійних об'єктивних критеріїв зв'язку з формою. Колір, функція і форма будь-якого об'єкту дизайну повинні бути органічно пов'язані між собою. Колір не можна розглядати поза умовами експлуатації виробів.

Вже на ескізній стадії художнього проектування форми необхідно будувати композицію кольором і тоном. Колір пов'язаний з об'ємно-просторовою структурою об'єкта – це одна з головних умов застосування кольорів у художньому проектуванні виробів, прикрас і доповнень в «системі костюм». Колір тісно пов'язаний і з іншими засобами композиції – пропорціями, масштабом, з його допомогою можна акцентувати потрібні елементи форми чи композиційно послабити їх, підрядити основній ідеї тектонічної побудови.

Велика роль кольору в досягненні образності форми костюма. Вдале колірне рішення допомагає розкрити сутність речі, загострити, чи, навпаки, зробити більш нейтральним, коли потрібно, характер форми, її функціональне призначення. Отже, контраст складної структури і простого об'єму можна підсилити контрастом кольору і тону, а нюанс пластики зробити ще більш вишуканим введенням легкого колірною нюансу. Таким чином, художні властивості кольору є однією з

найважливіших тектонічних характеристик у формоутворенні костюма як об'єкта дизайну.

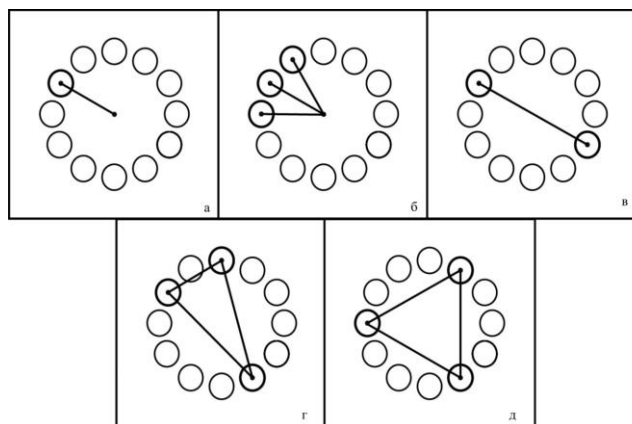

Рис. 9. Схема гармонійних поєднань за В.М. Шугасвим:
 а – одноколірна (монохроматична); б – гармонія аналогічних кольорів або родинна триада; в – гармонія додаткових кольорів (комплементарна); г – розбиті додаткові; д – триада рівновіддалена

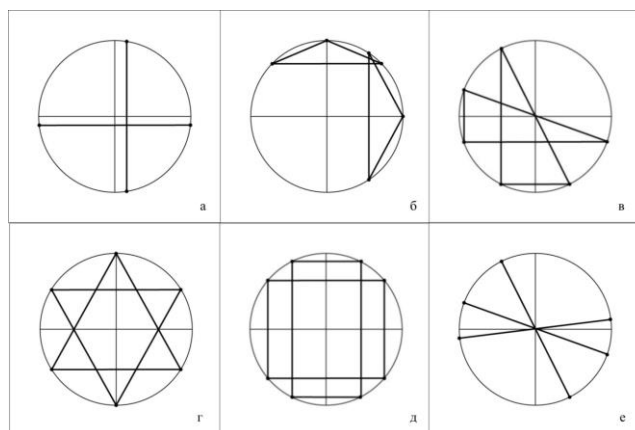

Рис. 10. Схема побудов гармонійних поєднань кольорів за В.М. Шугасвим:
 а – двох родинно-контрастних кольорів;
 б, в, г – трьох родинно-контрастних кольорів;
 д – чотирьох родинно-контрастних кольорів;
 е – контрастних кольорів

Однією з характерних властивостей сприйняття кольору, пов'язаною з висвітленням, є зміна кольору при штучному освітленні. Червоні кольори світлішають, холодні зелені, сині, фіолетові – темнішають, жовтогарячі кольори червоніють, ясно-жовті – важко відрізняються від білих, блакитні кольори зеленіють, а фіолетові – червоніють [20].

При сприйнятті кольору око людини відчуває різні його властивості й асоціації. Так, наприклад, існує поняття «важкі і легкі кольори», «теплі і холодні». Чим темніший колір, тим він «важчий», і навпаки, світлий колір сприймається як «легкий». Це правило відноситься до всіх кольорів, хроматичних та ахроматичних. Колірний тон, насиченість і коефіцієнт відбиття є основними параметрами, що забезпечують найбільш правильне асоціативне сприйняття абсолютних розмірів і масштабу виробу, динамічних і ритмічних побудов, почуття вагової та теплової характеристики, близькості та дальності. Що стосується ювелірних виробів, тут набувають важливості поняття прозорості та блиску ювелірних каменів та металів. Для естетичної виразності виробу велике значення має також фактурна обробка. Оброблювані поверхні виробу можуть бути глянцевої, матової чи шорсткуватої. Найбільш повно і красиво колір виявляється на матовій фактурі, глянець розсіює колір у просторі, а шорсткувата фактура, у певному ступені, маскує колір за рахунок тіней. Матова фактура скрадає нюанси форми при розсіяному висвітленні, а глянцева – при яскравому спрямованому світлі.

Виділимо ще один важливий чинник гармонійного сприйняття костюму в цілому – колірний тип зовнішності, за допомогою якого можна створити макіяж з найбільш вдалим відтінком, підібрати прикраси з відповідним кольором вставок та металу, які будуть підкреслювати колір шкіри, волосся і очей. Колірний тип визначається тільки сукупністю зовнішніх натуральних даних: кольору волосся, брів, очей, відтінку шкіри і губ.

Як відомо [14], структуру художнього образу створюють:

- гармонійна відповідність окремих частин костюма, їхня художня єдність і функціональність;
- гармонійна організація фігури людини, постава і характер руху якої відповідають вимогам часу, моді, виду діяльності;
- злиття костюма з людиною, його ергономічна і естетична відповідність фігурі та образу

Для дослідження пластичної спряженості аксесуарів, ювелірних виробів в «системі костюм» нами були виділені основні чинники, що впливають на сприйняття гармонійного образу в цілому та його частин (рис. 11) [21, 22]. Їх можна поділити на дві групи: чинники, які стосуються безпосередньо людини, її тіла, психологічних особливостей, та чинники, що стосуються костюму (силует, довжина, колір тощо).

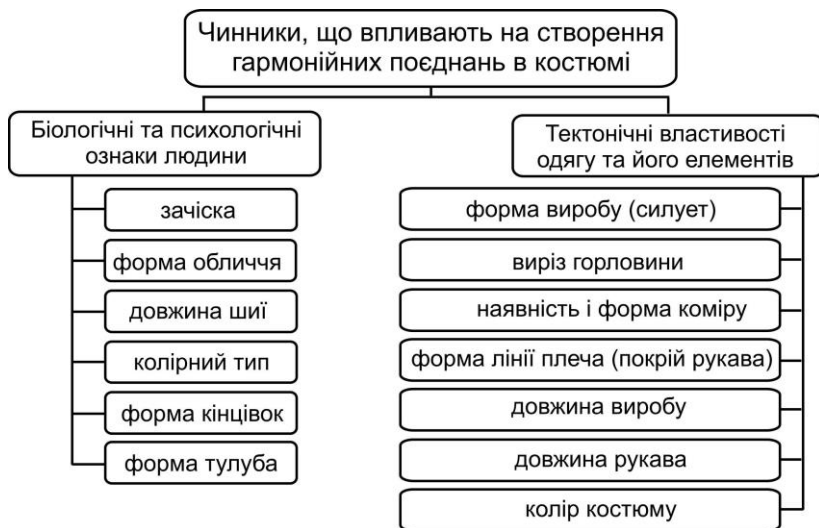

Рис. 11. Чинники, що впливають на створення гармонійного образу

Визначені чинники дадуть змогу створити алгоритм підбору гармонійних поєднань аксесуарів та ювелірних виробів в «системі костюм».

Висновки. Структуру художнього образу створюють гармонійна відповідність окремих частин костюма, їхня художня єдність і функціональність, гармонійна організація фігури людини, постава і характер руху якої відповідають вимогам часу, моді, виду діяльності, злиття костюма з людиною, його ергономічна і естетична відповідність фігурі та образу. Для досліджень пластичної спряженості аксесуарів, ювелірних виробів в «системі костюм» важливо виділити чинники, що впливають на вибір прикрас та доповнень в костюмі. При цьому основна увага повинна бути сфокусована на сполученні, кореляції аксесуарів, прикрас і костюму в цілому. Тому існує потреба впорядкування схеми зіставлення і об'єднання аксесуарів, ювелірних виробів і костюма.

Отримані в дослідженні результати стосовно класифікації та співвіднесення аксесуарів елементам «системи костюм», елементів композиційного формування та засобів композиційного узгодження прикрас і доповнень в «системі костюм»; основних факторів, що впливають на сприйняття гармонійного образу в цілому та його частин можуть бути корисними при створенні загального алгоритму підбору гармонійних поєднань аксесуарів та ювелірних виробів в «системі костюм».

Література:

1. Яковлев М.І. Композиція + геометрія. Київ : Каравела, 2007. 240 с.
2. Колосніченко М.В., Пашкевич К.Л. Мода і одяг. Основи проектування і виготовлення одягу. К.: КНУТД, 2018. 238 с.
3. Божко Ю.Г. Архитектоника и комбинаторика формообразования. Київ : Вища школа, 1998. 244 с.
4. Волкотруб И.Т. Основы художественного конструирования. Київ: Вища школа, 1988. 201 с.
5. Минервин Г.Б. Основные задачи и принципы художественного проектирования. Дизайн архитектурной среды. Москва : Архитектура-С. 2004. 96 с.
6. Пашкевич К.Л. Проектування тектонічних форм одягу з урахуванням властивостей тканин. Монографія. Київ : ПП «НВЦ «Профі», 2015. 364 с.
7. Козлова Т.В. Костюм. Теория художественного проектирования. Москва : МГТУ им. А.Н. Косыгина, 2005. 380 с.
8. Ергономіка і дизайн. Проектування сучасних видів одягу: навч. посібник / М.В. Колосніченко та ін. Київ : ПП «НВЦ «Профі», 2014. 386 с.
9. Сороко Э.М. Структурная гармония систем. Минск: Наука и техника, 1984. 264 с.
10. Казаринова В.И. Красота, вкус. Экономика. М.: Экономика, 1985. 152 с.
11. Колосніченко О.В. Теоретичні основи художньо-композиційного формоутворення одягу спеціального призначення: дис. ... д-ра мистецтвозн. : 17.00.07. Київ, 2019. 471 с.
12. Бескорвайная Г.П. Научные основы проектирования гармоничной и композиционно-целостной одежды: дисс. ... д-ра техн. наук: 05.19.04. Москва, 2004.
13. Савельева И.Н. Формирование основ дизайна спецодежды на базе теоретико-методологического исследования гармонизации народного костюма: автореф. дис. ... д-ра искусствоведения: 17.00.06. Москва, 1995. 48 с.
14. Малинська А.М., Пашкевич К.Л., Смирнова М.Р., Колосніченко О.В. Розробка колекцій одягу : навч. посіб. Київ : ПП «НВЦ «Профі», 2018. 140 с.
15. Винничук М.С., Колосніченко М.В. Стилiстичні особливості при проектуванні ювелірих виробів *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2017. №4(112). С. 174–181.
16. Козлова Т.В. Основы теории проектирования костюма : учебник для вузов. Москва : Легкая промышленность и бытовое обслуживание, 1988. 352 с.
17. Горина Г.С. Моделирование одежды. Москва : Лёгкая пищевая промышленность. 1981. 184 с.

18. Винничук М.С., Видолоб Д.В. Визначення гармонійних членувань на основі принципів пропорціонування. *Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття*: матеріали міжнар. наук.-метод. конф., Харків, 9-12 жовтня 2017 р. Харків, 2017. С. 143-145.
19. Объемно-пространственная композиция: учеб. для вузов / А.В. Степанов и др. Москва.: Издательство «Архитектура-С». 2011. 256 с.
20. Сурина М. О. Цвет и символ в искусстве, дизайне и архитектуре : 3-е изд., испр. и доп. – Ростов на Дону : Феникс, 2010. 152 с.
21. Винничук М.С., Колосніченко О.В., Пашкевич К.Л. Аналіз факторів гармонійного поєднання аксесуарів та ювелірних виробів у системі «костюм» *Сучасний стан легкої і текстильної промисловості: інновації, ефективність, екологічність*: Зб. тез доп. III між нар. наук-практ. Конф., Херсон, 12-17 вересня 2017 р., Херсон. 2017. С.122-123.
22. Prykhodko-Kononenko I.O., Kolosnichenko O.V., Ostapenko N.V., Vinnichuk M.S., Kolosnichenko M.V. Research of topography of influence and classification of the requirements for uniform of passenger car attendants. *Vlakna a textile*. 2017. Vol. 2. P. 11-17.

IMAGE AND STYLE FEATURES OF JEWELRY AND ADDITIONS IN THE «SUIT SYSTEM»

VYNNYCHUK Mariia, KOLOSNICHENKO Maryna

The work is devoted to determining the factors that influence the choice of jewelry and accessories in a suit. Within the systematic approach to the process of artistic design, based on the principles of harmonious shaping of accessories and jewelry, the system of "suit" presents the classification of accessories by purpose and their correlation with the elements of the "suit" system; elements of composite formation and means of compositional matching of jewelry and accessories in the "suit" system; the main factors that influence the perception of a harmonious image in general and its parts are highlighted.

Key words: jewelry, accessories, artistic and compositional features, stylistic unity, means of compositional harmony, harmonious image.